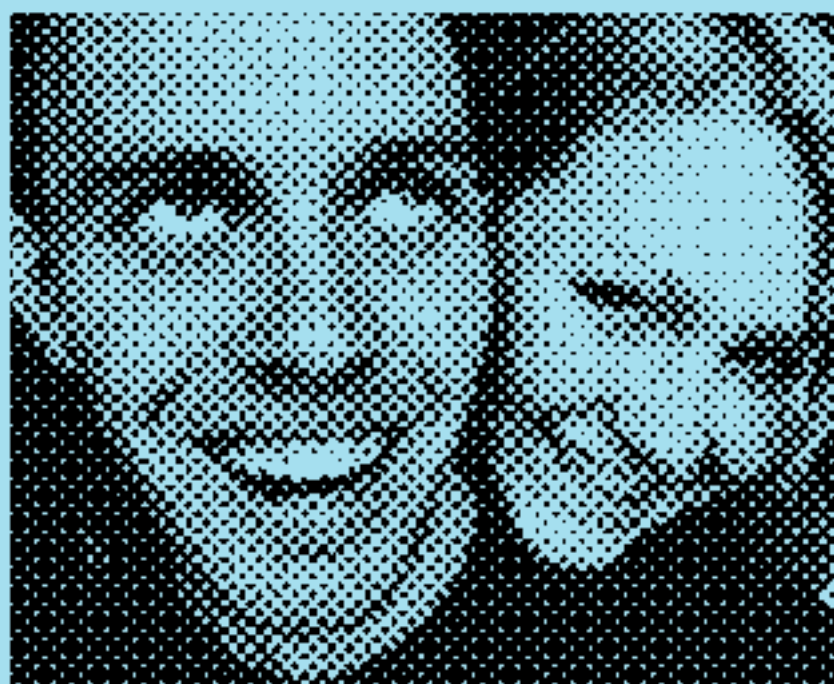

UNGA VÄLJARE I TYSKLAND

En uppföljningsstudie om rösträtt
vid 16 år i kommunala val
i Niedersachsen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	3
Inledning	4
Bakgrund	4
Aktörer	5
Valdeltagandet	8
Medieundersökning	9
Metod.....	9
Medieundersökningen i Niedersachsen	10
Medieundersökningen i Hessen.....	11
Arbetsätt	12
Allmänna anmärkningar	12
Hur rapporterar tidningarna om ungdomsrelevanta frågor?	13
Resultat I: Alla ungdomsrelevanta artiklarna	16
Resultat II: Ungdomsrelevanta artiklar som berör den kommunala nivån...22	
Resultat III: Ungdomsrelevanta artiklar med ett direkt samband till valet ..26	
Sammanfattning	30
Mediestudien	30
Valdeltagande	30
Bilaga	32

FÖRORD

Det är nu andra gången Ungdomsstyrelsen bevakar utfallet i kommunalvalen i en delstat i Tyskland som sänkt rösträttsåldern till 16 år.

Resultaten i den första studie visade att rösträtsreformens genomförande i Tyskland varit odramatiskt. Ungdomarna visade sig inte vara mera trendkänsliga än andra väljare och de gick till valurnorna i större utsträckning än den traditionella gruppen förstagångsväljare.

I denna andra rapport riktas intresset även till hur dagstidningarna bevakat ungdomsfrågor under valrörelsen. Kan man se att det blivit mera intressanta att skriva om ungdomar och ungdomspolitiska frågor i och med att ungdomar som väljargrupp blivit flera till antalet och därmed fått en viktigare roll för valutgången? I rapporten jämförs två tyska delstater, Niedersachsen där 16-åringar har rösträtt och Hessen där rösträttsåldern är 18 år.

Kartläggningen av kommunalvalet i Niedersachsen har utförts av konsulten Ralf Fröhlich på Hesselbom Berlin GmbH. Projektledare på Ungdomsstyrelsen har varit utredare Tiina Ekman.

Leif Linde

generaldirektör

INLEDNING

I Sverige är rösträttsåldern 18 år. Ändå kan en svensk medborgare som är 16 eller 17 år gammal få rösta i kommunala val. Hur? Jo, om han eller hon flyttar till en av de fem tyska delstater som har sänkt den kommunala rösträttsåldern till 16 år. Som medborgare i Europeiska unionen får den unge svensken rösta i kommunala val även i Tyskland om han eller hon är bosatt där. Det är en paradox att en svensk medborgare har mer omfattande demokratiska rättigheter om han eller hon flyttar utomlands än hemma i Sverige.

Denna studie är en uppföljning av den studie som Ungdomsstyrelsen gjorde för två år sedan för att dokumentera de första erfarenheterna av den sänkta rösträttsåldern i några av Tysklands delstater¹. Nu är frågan hur effekterna av den sänkta rösträttsåldern blir när en delstat, Niedersachsen, genomför sitt andra val med den sänkta åldersgränsen. Hur ser de ungas valbeteende ut, hur har den politiska omgivningen och den politiska debatten påverkats? Vi hoppas att de fakta som vi har samlat och tolkat här är till nytta i den svenska debatten.

Studien bygger på en analys av existerande valstatistik i kommunerna Hannover och Göttingen, av en mindre enkät till de etablerade politiska partierna i delstaten samt en större medieundersökning där ett antal dagstidningars innehåll analyserats.

Bakgrund

Fem av Tysklands 16 delstater har sänkt den kommunala rösträttsåldern från 18 till 16 år. Detta gäller enbart den aktiva rösträtten, inte den passiva valrätten alltså valbarheten. Den första delstat som genomförde reformen var Niedersachsen 1996. Såväl i Niedersachsen som i andra delstater visade det sig att de yngsta hade ett normalt röstbeteende men att de hade högre valdeltagande än de andra unga väljarna och att de nåddes lättare med valinformation via skolan.

Sänkningen av rösträttsåldern i Tyskland på kommunal nivå i fem delstater blev slutpunkten på en delvis het och kontroversiell debatt där både demokratiska, rättsliga, konstitutionella och utvecklingspsykologiska argument dryftades. En delstat, Schleswig-Holstein, har idag den uttalade viljan att utöka rösträtten även till delstatsnivån.

¹ *Rösträtt vid 16 år i Tyskland. Erfarenheter av sänkningen av den kommunala rösträttsåldern till 16 år i ett antal tyska delstater.* Ungdomsstyrelsens utredningar 22.

Aktörer

Tanken från början var att vi här skulle redovisa de olika aktörernas aktiviteter kring 16-åringars rösträtt. Det har dock visat sig att det går att dra samma slutsats för nästan alla aktörer – tystnad. Inte en enda central offentlig aktör har följt upp rösträttsreformen. Det finns varken någon handlingsplan eller statistisk uppföljning av effekterna som den sänkta rösträttsåldern har haft. Ministerier lika lite som förvaltningar, barnombudsmän, forskningsinstitut, universitet eller någon annan aktör har på något sätt uppmärksammat att delstaten har en lägre rösträttsålder än de flesta andra delstater i Tyskland och även lägre än i de flesta politiska system utanför landets gränser. Bara ett mindre antal kommuner gjorde speciella insatser, delvis i samarbete med skolor (även om dessa i Tysklands politiska system inte är kommunalt styrda utan hanteras på delstatsnivå). Speciellt påfallande blir tystnaden när man kommer ihåg hur het debatten tidvis har varit innan reformen.

Det verkar som om den sänkta rösträtten snabbt blivit till något alldeles normalt. Det verkar inte finnas några motståndare kvar som vill polemisera över ämnet och de som varit positiva ser ingen anledning att diskutera det längre. Efter det första valet drogs slutsatsen att de nya väljarna betar sig fullständigt normalt och att det därför inte behövdes någon vidare uppföljning. Detta kan tolkas positivt, nästan som en fullständig acceptans av de nya väljarna (vilket är rätt förvånande med tanke på hur kontroversiell kvinnorrösträtten var även många år efter att den infördes).

Även skolan har varit passiv avseende 16-åringars rätt att rösta i kommunalval. Trots att nästan alla nya väljare fortfarande går i skolan har det inte bedrivits någon aktivitet där för att rekrytera nya väljare i en samlad aktion. I en del tidningsartiklar beklagar ungdomarna att de inte blir tillräckligt informerade om valet och att skolan inte har gjort någon insats i detta sammanhang. Ungdomarna verkar mer sakna praktisk information om hur valet går till samt någon form av träning inför valsituationen än information om vem de ska välja: Hur ser vallokalen ut? Vad ska jag ha med mig? Vad måste jag säga? En omedelbar lärdom som man kan dra av erfarenheterna i Niedersachsen är att skolan måste få en central roll när man genomför en reform som i så hög grad berör ungdomar.

Partier

De nedanstående frågorna har skickats till följande partier: Christlich Demokratische Union (CDU), Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD), Freiheitliche Partei Deutschlands (FDP) und Die Grünen/Bündnis 90

- Vilka ungdomsrelevanta frågor tar ert valprogram upp?
- Har dessa frågor införts/förstärkts sedan senaste kommunalvalet?

- Genomför ert parti speciella aktiviteter för unga väljare?
- Analyserar ert parti ungas valbeteende?
- Vad görs för att rekrytera unga medlemmar?

Svar inkom från SPD, CDU och de gröna, samt från SPD:s ungdomsförbund.

Alla partier uppgav att de har speciella referenser till ungdomspolitik i sina valprogram respektive riktlinjer till lokala valprogram. Alla partier angav också att de har speciella aktiviteter för att tilltala unga medborgare/väljare. I CDU:s fall kunde vi dock inte hitta något material eller någon referens till en sådan aktivitet. Partiet uppgav att det har en aktiv dialog med de yngsta väljarna, vilket visade sig i att partiet fick flest väljare bland de yngsta väljarna i det senaste kommunalvalet. Valforskare uppgav dock att de utgår ifrån att CDU har tappat många unga väljare i detta val eftersom de yngsta reagerat starkt på finansskandalerna som omgett partiet under tiden före kommunalvalet. Unge konservativt inställda väljare verkar ha blivit starkast berörda av skandalerna och har därför avstått från att rösta eftersom de andra alternativen inte tilltalade dem ideologiskt.

De gröna har skickat ut specialutformat material och personliga brev till förstagångsväljarna. Partiet uppgav också att det gjorde en förstärkning av sitt ungdomspolitiska engagemang redan inför första kommunalvalet med sänkt rösträttsålder för fem år sedan och att man sedan dess arbetat med att integrera frågorna i alla sammanhang.

Det tydligaste ställningstagande togs av SPD. Partiet har dragit en tydlig lärdom av valet 1996, då SPD fick relativt få röster bland de yngsta väljarna. Då SPD är ett parti med majoritetsanspråk såg de sig tvingade att tänka över sitt engagemang i denna åldersgrupp. Ungdomspolitik blev därför ett tvärpolitiskt ämne inom partiet som ska integreras i alla andra politikområden.

Den SPD-ledda delstatsregeringen har förstärkt satsningarna inom en del ungdomsrelevanta områden som arbetsmarknad och fritid för ungdomar. Partiet anslog också pengar för produktion av målgruppsorienterat valrörelsematerial som bioreklam, stöd för ungdomsförbundets valsatsningar och organiserandet av en stor elevkongress strax innan valet. I de kommunalpolitiska riktlinjerna uppmanades de lokala partiorganisationerna att placera fler unga kandidater på vallistorna.

Alla partierna uppger att de rekryterar unga medlemmar, men det verkar inte ske speciellt målinriktat i något av fallen. Partierna befinner sig i en tydlig inlärningsprocess, där de yngsta väljarna vinner i inflytande. I vissa fall är den uttalade orsaken att de nu blivit väljare.

Medieundersökningen har visat att partierna, återigen framför allt SPD, har engagerat sig relativt starkt för att ta upp ungdomsrelevanta ämnen i valrörelsen. De politiska ungdomsförbunden är å andra sidan en märkvärdigt tyst kategori i detta sammanhang.

Andra aktörer

Den enda aktör som genomfört en större aktion i samband med valet är ungdomsrådet (Landesjugendring). Rådet genomförde kampanjer med lokala aktiviteter och inslag på Internet. Det var en lovvärd insats, men den verkar bara ge liten effekt, så länge inte skolan bereder grunden med baskunskap om valet.

VALDELTAGANDET

Valdeltagandet har bara utvärderats i några kommuner. Inrikesministeriet i delstaten anser att för många lokala faktorer i kommunalvalet påverkar utfallet för att det ska vara meningsfullt att sammanställa någon central valstatistik.

Två kommuner, Göttingen (129 000 invånare, varav något över 20 000 studenter, staden har universitetsprägel) och Hannover (delstatens huvudstad, 515 000 invånare) har dock gjort representativ statistik över valdeltagande. I båda kommunerna hade den yngsta väljargruppen, 16–25 år, det lägsta valdeltagandet. I Göttingen gjordes det också en analys av gruppen 16–18 år som visade att denna grupp hade ett betydligt högre valdeltagande än de som var 18–25 år. De yngstas valdeltagande var till och med högre än alla andra åldersgrupper upp till 45 år. I Göttingen gjordes ett samarbete med skolan för att informera elever om valet (inte om partier utan om själva valhandlingen). Effekten är tydlig: nyrekryteringen av väljare är mycket högre än bland dem som bara är några år äldre.

Resultatet i Göttingen visar på samma trend som redan visade sig i tidigare val i Tyskland med sänkt rösträttsålder. Kombinerar man en sänkt rösträttsålder och en insats i skolan får man ett mycket högre valdeltagande.

Valdeltagande i kommunalval 2001 i Hannover och Göttingen indelat efter ålder. Procent.

Ålder	Hannover	Göttingen
16–24	35,4	31,7
16–18	–	45,5
18–24	–	29,8
25–34	40,6	33,5
35–44	48,2	43,9
45–59	57,2	52,1
60 år–	63,0	55,6
Samtliga	48,1	46,5

Det samlade valdeltagandet i Hannover gick ner med 9 procentenheter jämfört med valet 1996. För Göttingen saknas jämförelsesiffror.

Medan den samlade trenden är densamma i en könsuppdelad utvärdering, skiljer sig valdeltagandet starkt mellan de yngsta killarna och de yngsta tjejerna:

Valdeltagande i kommunalval 2001 i Göttingen indelat efter kön. Procent.

Ålder	Män	Kvinnor
16–24	35,3	28,0
16–18	50,0	38,9
18–24	32,9	26,8
25–34	30,9	36,0
35–44	43,8	44,0
45–59	51,1	53,1
60 år–	56,3	54,1

De unga männen i Göttingen har ett högre valdeltagande än de unga kvinnorna. Särskilt tydlig är skillnaden för de yngsta väljarna, där 50 procent av de unga männen röstade jämfört med 39 procent av de unga kvinnorna.

MEDIEUNDERSÖKNING

En medieundersökning genomfördes för att kunna se om sänkt rösträttsålder påverkar den offentliga debatten respektive den mediala valrörelsen.

Metod

Undersökningen gick ut på att analysera ett stort antal dagstidningar i delstaten Niedersachsen under tre veckor innan valet (som inföll den 9:e september) och under en vecka efter valet. För att kunna göra jämförande studier har en liknande, fast mindre studie, genomförts i en delstat med en rösträttsålder på 18 år, Hessen. Hessen har valts som jämförelsedelstat av följande anledningar:

- Varken Niedersachsen eller Hessen är en delstat som bara består av en stad (som Hamburg eller Berlin), där befogenheterna på kommunal- och delstatsnivå sammanfaller.
- Båda är ungefär lika stora till antalet invånare (6,0 respektive 7,8 milj).
- Båda har jämförbar BNP (348,5 miljarder DEM respektive 341,7 miljarder DEM)

Båda har haft både socialdemokratisk och kristdemokratiskt ledda regeringar (i motsats till delstater som Nordrhein-Westfalen som alltid varit ”röd” eller Bayern som alltid varit ”svart”).

Hessen hade redan infört den sänkta rösträttsåldern, men tog tillbaka reformen efter ett regeringsskifte innan lagen tillämpades i något val. Hessen är alltså en delstat som inte är främmande för hela diskussionen om den sänkta rösträttsåldern.

Medieundersökningen i Niedersachsen

För denna studie har 7 dagstidningar samt 8 lokala och regionala bilagor i delstaten Niedersachsen undersökts. Tidningarna är utvalda att representera fyra regioner i delstaten Niedersachsen. Dessa fyra regioner är olika i sina respektive sociologiska och ekonomiska profiler.

Regionerna är:

Hannover som är ett storstadsområde

Braunschweig som är ett område präglad av tyngre industri (bil, verkstad) men i omdaning

Göttingen som är en stad präglad av sitt stora universitet och sin studentmiljö

Friesland som är ett lantligt och (för tyska förhållanden) glest befolkat område

Grovt skulle man kunna jämföra de utvalda regionerna med Stockholm, Södertälje, Lund och något av skogslänen.

De undersökta tidningarna är:

Nordwest-Zeitung, upplaga 316 000, Friesland

Hannoversche Allgemeine Zeitung, upplaga 232 500, Hannover

Braunschweiger Zeitung, upplaga 192 203, Braunschweig

Neue Presse, upplaga 70 000, Hannover

Göttingen Tageblatt, upplaga 39 400, Göttingen

Wilhelmshavener Zeitung, upplaga 27 400, Friesland

Das Jeversche Wochenblatt, upplaga 8 500, Friesland

I tidningarna Hannoversche Allgemeine Zeitung och Neue Presse bifogas följande lokala bilagor:

Leine-Zeitung

Calenberger Zeitung

Leine-Nachrichten

Anzeiger für Burgdorf und Lehrte

Nordhannoversche Zeitung

Deister Anzeiger.

I tidningen Northwest-Zeitung bifogas följande lokala bilagor:

Der Gemeinnützige

Jeverland Bote

Till skillnad från svenska tidningar har de tyska dagstidningarna ingen partifärg och står inte nära något parti. Det förväntas av de stora dagstidningarnas ledarredaktioner att deras skildring av omvärlden är politiskt och ideologiskt oberoende.

Tidsramen för undersökningen i Niedersachsen

Medieanalysen genomfördes under tiden 20 augusti till 15 september 2001. Valet ägde rum den 9 september 2001. Undersökningen kartlägger alltså tiden tre veckor före valet till en vecka efter valet. Alla tidningar ges ut sex dagar i veckan, måndag till lördag.

Medieundersökningen i Hessen

I delstaten Hessen analyserades fyra tidningar som representerar regioner som sociologiskt är snarlika de fyra regionerna som undersöktes i Niedersachsen.

Frankfurter Allgemeine Zeitung, upplaga 407 000, storstadsregion

Darmstädter Echo, upplaga 106 700, industriområde

Oberhessische Presse, upplaga 31 000, lantligt område med få tätorter

Marburger Neue Zeitung, upplaga 13 800, universitetsstad²

Tidsramen för undersökningen i Hessen

Undersökningen i Hessen skedde under kortare period än i Niedersachsen. Med hänsyn till preliminära resultat från Niedersachsen valdes två veckor för en jämförelseundersökning:

- vecka 9 (26 februari till 3 mars) som är tidsperioden tre veckor innan valet i Hessen,
- vecka 34 (20 till 26 augusti) som är samma kalendervecka som första undersökningsveckan i Niedersachsen.

² Tidningen Marburger Neue Zeitung har en söndagsupplaga som inte togs med i analysen eftersom alla andra tidningar bara kommer ut måndag till lördag.

Arbetsätt

Alla tidningar lästes noga och varje artikel som hade ungdomsrelevans registrerades enligt en mall som registrerade:

- tidning
- datum
- veckodag
- kalendervecka
- rubrik (politik, näringsliv, kultur, sport, lokalt, ungdomssida, annat)
- samband med kommunalvalet
- ämne (kommunalval/valrörelse, utbildning, kultur, kommunal planering/trafik, näringsliv och socialpolitik, miljö/energi/atomenergi, nya medier, högerextremism, fritid/idrott, värnplikt/vapenfri tjänst, Polis- och rättsväsende, annat)³
- initiativtagare (ungdomar, partier, andra organisationer)
- berörda (0-10 år, 11-15 år, 16-20 år, 21-25 år, andra åldersgrupper, ingen speciell åldersgrupp)
- politisk nivå (kommunal nivå, delstatsnivå, federal nivå, annat)

Allmänna anmärkningar

Ungdomsrelevans

I undersökningen har ungdomsrelevans definierats som artiklar som berör ungdomar upp till 25 år. Artiklarna ansågs beröra ungdomar om de handlar om enskilda ungdomar, om ungdomar som kategori eller om ungdomar omtalas specifikt eller generellt. Om artikelns ämne till sin natur är ett ämne som alltid rör ungdomar (t.ex. skola eller värnplikt) har den tagits med i utvärderingen även om ungdomar inte konkret omtalades eller kom till orda själva. Vid andra ämnen som oftast berör ungdomar (t.ex. fritidsanläggningar) har vi gjort en specifik bedömning i varje enskild fall om artikelns vinkling är ungdomsrelaterad eller inte.

³ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

Den relativt höga åldersgränsen (25 år) var nödvändig, eftersom det sällan går att exakt fastställa vilken åldersgrupp som berörs. En lägre åldersgräns hade skapat en situation med många subjektiva bedömningar om artikeln kan registreras i denna undersökning eller inte.

Det har visat sig att dessa ämnen till stor del kan sammanfattas under rubrikerna utbildning (skola/högskola) och fritid (anläggningar, aktiviteter osv.). Följande artikelämnen har undantagits från undersökningen: rapportering om enskilda brott begångna av ungdomar (om det inte fanns en generaliserande aspekt med i artikeln) och resultatrapportering från idrottslag i ungdomssporten.

Kommunalvalsrelevans

Som relevant för kommunalvalet har alla artiklar registrerats som har en direkt hänvisning till valet eller till partiers eller partiföreträdares ställningstaganden inför valet.

Politisk agenda

Två övergripande politiska debatter har påverkat mediebilderna av ungdomsrelevanta frågor under undersökningstiden:

Ingen socialhjälp för ungdomar

Under undersökningsperioden blossade en debatt upp på riksnivå (federal nivå) i Tyskland om nödvändigheten att dra in socialhjälp för ungdomar under 25 år som har tackat nej till ett arbetserbjudande. Diskussionen initierades under den aktuella perioden av försvarsminister Rudolf Scharping i sin funktion som ordförande för det socialdemokratiska partiets värdekommission. Tidigare hade samma förslag presenterats av delstaten Hessens kristdemokratiske ministerpresident, Roland Koch. Diskussionen sipprade undan för undan igenom till den delstatspolitiska och kommunalpolitiska nivån.

Terrorattackerna på World Trade Center

Attackerna i New York den 11 september kom att helt överskugga all medierapportering. Den fjärde undersökningsveckan är därför mindre relevant i undersökningen eftersom de ungdomsrelevanta artiklarna i huvudsak handlar om reaktioner och aktiviteter som har samband med attackerna.

Hur rapporterar tidningarna om ungdomsrelevanta frågor?

Niedersachsen

Under undersökningsperioden har 1 105 ungdomsrelevanta artiklar hittats. Dessa fördelar sig enligt följande på de olika tidningarna:

Ungdomsrelevanta artiklar i dagstidningar i Niedersachsen vecka 34-37, 2001.

	Antal artiklar	Andel i procent
<i>Dagstidningar</i>		
Nordwest-Zeitung	61	5,6
Hannoversche Allgemeine Zeitung	86	7,8
Neue Presse	72	6,5
Wilhelmshavener Zeitung	110	10,0
Braunschweiger Zeitung	79	7,1
Göttingen Tageblatt	89	8,1
Jeversches Wochenblatt	94	8,5
<i>Lokala bilagor</i>		
Leine-Zeitung	91	8,2
Leine-Nachrichten	43	3,9
Deister Anzeiger	41	3,7
Nordhannoversche Zeitung	71	6,4
Anzeiger für Burgdorf und Lehrte	60	5,4
Calenberger Zeitung	46	4,2
Der Gemeinnützige	90	8,1
Jeverland-Bote	72	6,5
Total	1105	100

Några av bilagorna består av bara några sidor. Det är därför slående att ungdomsämnena i störst utsträckning rapporteras i kommunala sammanhang. På de klassiska sidorna om ekonomi, kultur och sport placeras bara mellan 0,3 procent och 0,6 procent av de ungdomsrelevanta artiklarna. Undantaget är sidorna om politik som innehåller hela 7,9 procent av de ungdomsrelevanta artiklarna.

Det är slående att tre fjärdedelar av alla ungdomsrelevanta artiklar har publicerats på en sida där man rapporterar lokala eller regionala nyheter, det vill säga att artiklarna inte är på delstatsnivå.

Tittar man på artiklarnas fördelning över undersökningsperioden är det påfallande att andelen ungdomsrelevant rapportering minskar ju närmare man kommer valet.

En översikt över tidpunkt för publiceringen visar att flest artiklar i Niedersachsen publiceras i mitten av veckan. Tre veckor före valet rapporteras mest, en vecka efter valet ser man en drastisk minskning av rapporteringen. Detta kan dock bero på att terrorattackerna i USA inföll denna vecka och trängde undan annan rapportering, även på lokala sidor.

Fördelning av artiklar över de olika undersökningsveckorna 2001 i Niedersachsen. Procent.

Vecka	Procentandel
V34	28,1
V35	26,6
V36	26,4
V37	18,8

n=1 105

Hessen

Under de två undersökta veckorna i Hessen visade sig 227 artiklar vara ungdomsrelevanta. De fördelar sig som följande:

Antal ungdomsrelevanta artiklar i Hessen vecka 9 och 34, 2001.

	Vecka 9	Vecka 34
	Valrörelse	Ingen valrörelse
Marburger Neue Zeitung	25	34
Darmstädter Zeitung	45	44
Oberhessische Presse	22	29
FAZ	13	15
Total	105	122

Även här visar det sig att de regionalt präglade medierna har en högre grad av ungdomsrelevant rapportering. Den överregionala Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) visar klart minst ungdomsrelevant rapportering.

Resultat I: Alla ungdomsrelevanta artiklarna

Resultaten redovisas under tre olika rubriker: alla ungdomsrelevanta artiklar, alla ungdomsrelevanta artiklar med kommunal relevans och alla kommunala artiklar som kan kopplas till kommunalvalet.

Vilken politisk nivå berörs i artiklarna?

Niedersachsen

När alla artiklar är utvärderade står det klart att den kommunala nivån är den absolut viktigaste för ungdomsrelevant rapportering. Drygt hälften, 50,4 procent, av artiklarna i Niedersachsen rör den kommunala nivån. Ämnen som är relevanta för delstatsnivån eller den federala nivån är bara representerade med 17,7 procent respektive 8,1 procent. Cirka en femtedel av artiklarna är opolitiska eller går inte att placera i en beslutsnivå. Av alla artiklar med ungdomsrelevans är det 25,4 procent som har ett tydligt samband med kommunalvalet.

Niedersachsen, vilken politisk nivå berörs i artiklarna? Procent.

Nivå	Procentandel
Federal nivå	8,1
Delstatsnivå	17,7
Kommunal nivå	51,4
Opolitiskt	22,8
Total	100

Hessen

Resultaten för de två undersökta veckorna i Hessen redovisas separat. Detta leder i vissa kategorier till statistiska problem på grund av det låga antalet fall.

Hessen, vilken politisk nivå berörs i artiklarna? Procent.

Politisk nivå	Vecka 9 valrörelse	Vecka 34 ingen valrörelse
Federal nivå	12,4	10,4

Delstatsnivå	21,0	24,3
Kommunalnivå	37,1	31,3
Opolitiskt	29,5	33,9
Total andel	100	99,9

n=105 för vecka 9 och n=122 för vecka 34

Vilka ämnen berörs i artiklarna?

Niedersachsen

Delar man upp alla artiklarna i olika tematiska områden får man en tydlig bild av den tematiska viktningen. Utbildning är det klart viktigaste ämnet som rapporteras om i ungdomsrelevanta sammanhang. Nästan varannan artikel (45,3 procent) tar upp ämnet. Skola respektive skolpolitik förekommer i 36,5 procent av artiklarna, högskola respektive högskolepolitik i 7,1 procent. De viktigaste frågorna är införandet av studieavgifter för långtidsstudenter, skolreform, undervisningsbortfall samt skolsaneringar.

Det andra mest uppmärksammade ämnet, fritid och sport, tas upp i 20,7 procent av artiklarna. Här skrivs det om fritids- och ungdomsgårdar, skateboardbanor, simhallar och lokala fritidsaktiviteter som konserter, idrottsevenemang, semesteraktiviteter osv.

Ett annat viktigt område var ämnet näringsliv och socialpolitik (som i Tyskland traditionellt hör ihop i tidningssammanhang), med 18,1 procent. Oftast rapporterades det i samband med ungdomsarbetslöshet eller socialhjälp. Detta har delvis att göra med att Rudolf Scharping, ordföranden i socialdemokraternas värdekommission, initierade en sådan debatt på riksnivå.

Knappt en femtedel, 18,1 procent, av artiklarna hade ett direkt samband med kommunalvalet eller valrörelsen. En tematisk bearbetning av rösträtten för minderåriga eller en direkt hänvisning till förstagångsväljare förekom bara i var tjugonde artikel (4,9 procent).

Kommunal planering och trafik togs upp i 11,1 procent av artiklarna, mest i samband med nybyggande av sport- och fritidsanläggningar.

Ämnet polis- och rättväsande behandlades i 5,9 procent av artiklarna, ofta i samband med ungdomskriminalitet och prevention av densamma.

Alla andra ämnesområden som kultur (4,4 procent), nya medier (3,8 procent), högerextremism (2,7 procent) och miljö visade sig vara relativt oviktiga.

**Vilka ämnen berörs i de ungdomsrelevanta artiklarna⁴ i Niedersachsen?
Vecka 34-37, 2001. Procent.**

Ämne	Procentandel
Utbildning	45,3
Kommunalval/valrörelse	18,1
Fritid/idrott	20,7
Näringsliv och socialpolitik	13,0
Kommunal planering och trafik	11,1
Kultur	4,4
Polis- och rättsväsende	5,9
Miljö/energi/atomenergi	1,0
Högerextremism	2,7
Nya medier	3,8
Ungdomspolitik	2,9
Värnplikt/vapenfri tjänst	1,0

n=1 105

Hessen

I delstaten Hessen visar undersökningen att vissa ämnen uppmärksammas mer i en valrörelsevecka än i en vecka utan valrörelse:

⁴ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

Vilka ämnen berörs i de ungdomsrelevanta artiklarna⁵ i Hessen?**Vecka 9 och 34, 2001. Procent.**

Ämne	Vecka 9 valrörelse	Vecka 34 ingen valrörelse
Utbildning	50,5	45,2
Kommunalval/valrörelse	13,3	2,6
Fritid/idrott	27,6	29,6
Näringsliv och socialpolitik	14,3	18,3
Kommunal planering och trafik	2,9	8,7
Kultur	3,8	8,7
Polis- och rättsväsende	0	5,2
Miljö/energi/atomenergi	1,9	0,9
Högerextremism	10,5	1,7
Nya medier	1,0	0,9
Ungdomspolitik	2,9	2,6
Värnplikt/vapenfri tjänst	1,0	0,9

n=105 för vecka 9 och n=122 för vecka 34

Förutom ämnet kommunalval blir även ämnena utbildning och högerextremism starkare under valrörelseveckan

Upphovsmän och berörda

I studien ingår samtliga publicerade artiklar där ungdomar berörs. Vi har sedan kodat vidare artiklar där *ungdomar själva skapat anledningen till artikeln* genom att de uttalat sig, startat ett projekt, demonstrerat, blivit intervjuade osv. I vår fortsatta redovisning betecknas dessa artiklar för artiklar som har initierats/genererats av ungdomar. Det betyder alltså inte att dessa artiklar är skrivna av ungdomar utan att ungdomar direkt är orsak till artikeln. Artiklar där politiker uttalar sig om ungdomsrelevanta ämnen, där statistik om ungdomar presenteras eller allmänt ungdomsrelevanta ämnen tas upp (t.ex. skolan) har inte tagits med i denna kategori.

⁵ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

Niedersachsen

Cirka en fjärdedel av artiklarna (25,3 procent) i Niedersachsen har initierats av ungdomar själva. Det betyder att ungdomar står som initiativtagare i direkt eller indirekt mening bakom artikeln. De ämnen som ungdomarna själva har initierat skiljer sig delvis starkt från de ämnen som andra aktörer har genererat och där ungdomar eller ungdomsämnen blir omtalade av andra än ungdomarna själva.

Andel ungdomsrelevanta artiklar⁶ som initierats av unga respektive övriga i Niedersachsen. Vecka 34-37, 2001. Procent.

Ämne	Initierats av ungdomar	Inte initierats av ungdomar	Skillnad i procentenheter
Utbildning	33,1	49,1	-16,0
Kommunalval/valrörelse	28,7	14,2	+14,5
Fritid/idrott	22,4	20,5	+1,9
Högerextremism	9,2	0,4	+8,8
Kommunal planering/trafik	2,2	14,8	-12,6
Näringsliv och socialpolitik	8,1	15,4	-7,3
Polis- och rättsväsende	3,3	6,6	-3,3

n=1 105

Utbildning förblir visserligen det ämne som genereras mest av ungdomar själva, men avståndet till andraplatsen blir betydligt mindre. Påfallande är att ämnet kommunalval/valrörelse i mer än dubbelt så stor omfattning tagits upp av ungdomar själva än av andra aktörer. Ofta handlar det här om paneldebatter och andra informationsaktiviteter som ungdomar själva tagit initiativet till. Uppenbarligen har ungdomarna här ett mycket större informationsbehov och engagemang än vad som täcks av de politiska och mediala aktörerna. Ämnet högerextremism tas nästan uteslutande upp i sådana artiklar som ungdomar själva gett upphov till. Det handlar nästan helt uteslutande om rapportering om egeninitierade ungdomsprojekt mot rasism och högerextremism.

Partierna har kommit till tals i drygt en tredjedel (35,7 procent) av de ungdomsrelevanta tidningsartiklarna. Bland de olika partierna fördelar sig andelen på följande sätt: SPD

⁶ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

(socialdemokraterna) 25,3 procent, CDU (kristdemokraterna) 16,2 procent, Bündnis90/Die Grünen (de gröna) 9,0 procent, FDP (liberalerna) 4,8 procent och PDS (vänster/före detta östyska SED) 0,7 procent. Högerextrema partier spelar ingen roll alls i mediebevakningen. Den stora andelen av SPD-genererade budskap har förmodligen en del av sin förklaring i det faktum att partiet är i regeringsställning både på delstats- och federal nivå och därför uppmärksammas mest i artiklar som rör dessa nivåer.

Partipolitiska ungdomsförbund har nästan inte alls varit aktiva aktörer i samband med medierapporteringen. Bara 3,2 procent av artiklarna har sitt upphov i politiska ungdomsförbund. Alla partiernas ungdomsförbund är lika inaktiva i detta avseende. Detsamma gäller partipolitiskt icke-bundna organisationer som kommunala eller delstatsbaserade ungdomsråd. Nästan alla kommunalvalsrelevanta informationsaktiviteter som riktar sig till unga väljare har dock arrangerats av ungdomsförbund.

Av alla artiklar som initierats av ungdomar är det bara en fjärdedel som har sitt upphov i organiserade ungdomsförbund. Det var mycket vanligare att ungdomar som bara är löst eller inte alls organiserade (4,7 procent) eller elever (13,6 procent) stod som upphovsmän.

Utvärderingen gav också en inblick i hur olika åldersgrupper berörs av artiklarna. Tre av fyra artiklar, 75,8 procent, berör åldersgruppen 16–20 år och därmed gruppen förstagångsväljare. Den näst mest berörda gruppen är kommande förstagångsväljare, 11–15 år. I båda fallen är det faktum att de till största delen är elever en viktig faktor för den framträdande positionen i medierna. Nästan hälften, 44,5 procent, av alla artiklar berör elever och 6,7 procent studenter. Att så mycket av den ungdomsrelevanta bevakningen rör sig om just elever måste ses som en viktig anledning att tänka över möjligheterna till politisk information för just dessa grupper.

Hessen

Fördelningen i delstaten Hessen:

Andel ungdomsrelevanta artiklar⁷ som initierats av unga respektive övriga i Hessen. Vecka 9 och 34, 2001. Procent.

Ämne	Vecka 9 valrörelse		Vecka 34 ingen valrörelse	
	Initierats av ungdomar	Inte initierats av ungdomar	Initierats av ungdomar	Inte initierats av ungdomar
Utbildning	42,4	51,6	31,8	46,5
Kommunalval/valrörelse	18,2	10,9	9,1	1,2
Fritid/idrott	24,2	29,7	36,4	25,6
Näringsliv och socialpolitik	21,2	10,9	13,6	19,8
Kommunal planering/trafik	0	4,7	0	11,6
Kultur	9,1	0	27,3	4,7
Polis- och rättsväsende	0	0	4,5	4,7
Miljö/energi/atomenergi	3,0	0	4,5	0
Högerextremism	6,1	10,9	4,5	1,2
Nya medier	0	0	0	1,2

n=105 för vecka 9 och n=122 för vecka 34

Nivåerna i Hessen skiljer sig inte allt för mycket från nivåerna i Niedersachsen. Andelen artiklar under valperioden som tar upp ämnet kommunalval är lägre i Hessen än i Niedersachsen. Man kan också notera att ungdomarna har tagit initiativ till en lägre andel av artiklarna i Hessen, vilket kan tyda på ett lägre engagemang bland ungdomarna där.

Resultat II: Ungdomsrelevanta artiklar som berör den kommunala nivån

Niedersachsen

Drygt hälften, 568 (51,4 procent), av alla ungdomsrelevanta artiklar berör den kommunala nivån.

Fördelningen över de olika ämnesområdena är snarlik den i gruppen alla ungdomsrelevanta artiklar. Över 90 procent av artiklarna finns på kommunala eller regionala sidor, de klassiska rubrikerna som näringsliv, kultur och sport spelar nästan ingen roll alls (0,2–0,4 procent). Även området politik (1,6 procent) som i

⁷ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

den tidigare fördelningen varit något mera framträdande blir nästan irrelevant när man bara tittar på de kommunala ämnena.

En intressant skillnad är dock att det i denna grupp blir en ökning av antalet artiklar ju närmare man kommer kommunalvalet, medan det i gruppen med alla artiklar blir en nedåtgående trend ju närmare valdagen kommer.

Vilka ämnen berörs i artiklarna?

Även på den kommunala nivån är utbildning det viktigaste ämnet (37,3 procent) i Niedersachsen, men ämnena kommunalval/valrörelse (34,3 procent) och fritid/idrott (29,1 procent) spelar en nästan lika stor roll vardera. Ämnen som näringsliv och socialpolitik (8,8 procent), ungdomspolitik (7,6 procent), nya medier (3,0 procent), polis- och rättsväsende (2,5 procent) eller kultur (2,1 procent) spelar bara en underordnad roll. Fördelningen av hur mycket olika ämnen uppmärksammas visar återigen en stor spridning.

Mindre än en fjärdedel av de kommunalpolitiskt relevanta artiklarna genererades av ungdomar själva. Det är något lägre än siffran för alla ungdomsrelevanta artiklar.

Vilka ämnen berörs i ungdomsrelevanta artiklar⁸ på den kommunala nivån i Niedersachsen? Vecka 34-37, 2001. Procent

Ämne	Procentandel
Utbildning	37,3
Kommunalval/valrörelse	34,3
Fritid/idrott	29,4
Näringsliv och socialpolitik	8,8
Kommunal planering och trafik	21,1
Kultur	2,1
Polis- och rättsväsende	2,5
Miljö/energi/atomenergi	1,2
Högerextremism	0,5
Nya medier	3,0
Ungdomspolitik	7,6
Värnplikt/vapenfri tjänst	-

n=568

Ungefär en tredjedel av artiklarna har politiska partier som upphovsmän (37,5 procent), återigen lett av SPD (socialdemokraterna) (24,3 procent). Avståndet till CDU (kristdemokraterna) (19,5 procent) är dock mindre, förmodligen eftersom CDU är starkare på den kommunala nivån i Niedersachsen än på delstats- eller riksnivå. Sedan följer Bündnis 90/Die Grünen (de gröna) med 10,7 procent, FDP (liberalerna) med 7,9 procent och PDS (vänster, tidigare östtyska SED) med 1,2 procent.

Även om man bara betraktar den kommunala nivån är andelen artiklar som har partipolitiska ungdomsförbund som upphovsmän låg (4,2 procent) och ännu mindre för andra ungdomsorganisationer (2,8 procent). Något större är andelen kommunalpolitisk information som haft oorganiserade ungdomar (5,0 procent) eller elever (8,3 procent) som upphovsmän.

Fördelningen över åldersgrupperna liknar den för alla ungdomsrelevanta ämnen. Gruppen 16–20 år berörs mest av de rapporterade kommunala ämnena (77,3 procent). De kommande förstagångsväljarna, åldersgruppen 11–15 år, berörs av 64,8 procent av artiklarna. Förklaringen kan återigen vara en

⁸ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

kombination av att de flesta i dessa åldersgrupper finns inom skolan och deras relevans som unga väljare. Även här ser man att skolan har ett högt potential att engagera framtida väljare.

Hessen

I undersökningen i Hessen fanns bara fyra artiklar som initierats av ungdomar under vecka 34. Denna vecka faller därför bort ur analysen och vi redovisar här enbart artiklar från valrörelseveckan, vecka 9.

För valrörelseveckan är det 28,2 procent av artiklarna som initierats av ungdomarna själva. Men det handlar här om bara 11 av totalt 39 artiklar, därför är vi försiktiga i vår tolkning av materialet.

Andel ungdomsrelevanta artiklar⁹ som berör den kommunala nivån, initierade av unga respektive övriga i Hessen . Vecka 9, 2001. Procent.

Ämne Vecka 9	Initierats av ungdomar	Inte initierats av ungdomar	Skillnad i procentenheter
Utbildning	9,1	36,4	-27,3
Kommunalval/valrörelse	54,5	31,8	+22,7
Fritid/idrott	27,3	45,5	-18,2
Näringsliv och socialpolitik	0	9,1	-9,1
Kommunal planering och trafik	0	9,1	-9,1
Kultur	0	0	-
Polis- och rättsväsende	0	0	-
Miljö/energi/atomenergi	0	0	-
Högerextremism	9,1	0	+9,1
Nya medier	0	0	-
Ungdomspolitik	9,1	4,5	+4,6
Värnplikt/vapenfri tjänst	0	0	-

n=39

Eftersom antalet artiklar är lågt saknas det helt noteringar för flera av ämneskategorierna. Vissa ämnen tas inte alls upp av ungdomarna utan bara av andra aktörer. Återigen verkar det vara ungdomar som är mest engagerade i ämnet kommunalval, nästan varannan artikel som initierats av ungdomar handlar om kommunalvalet, medan andelen är mycket lägre bland andra aktörer. Det kan tyda på ett behov från ungdomars sida att lyfta fram valfrågor i den offentliga debatten.

⁹ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

Resultat III: Ungdomsrelevanta artiklar med ett direkt samband till valet

Niedersachsen

Av de 1 105 ungdomsrelevanta artiklarna hade 273 ett direkt samband till kommunalvalet. Det motsvarar 24,7 procent. Utgår man bara från de artiklarna som är på kommunal nivå visar det sig att knappt hälften tar upp kommunalvalet (48,4 procent).

Bland ämnesområdena är temat kommunalval/valrörelse dominerande (64,9 procent). Övriga ämnen som fortfarande träder fram är utbildning (27,8 procent), fritid och idrott (26,3 procent), kommunal planering, trafik (17,8 procent) och ungdomspolitik (9,6 procent).

Det är värt att noteras att 19,2 procent av artiklarna som handlar om kommunalvalet tar upp ämnet förstagångsväljare eller ungdomsrösträtten. Oftast är det frågan om informationsaktiviteter för unga väljare. Dessa aktiviteter har oftast inte organiserats av partier eller ungdomsförbund utan av ungdomar, ungdomsinitiativ och elever. Av informationsaktiviteterna riktade sig dock bara cirka 7 procent enbart till ungdomar. Ungdomar har alltså visat ett generellt engagemang i valet och riktat sig till samtliga väljare med sina initiativ.

Ungdomsrelevanta artiklar i Niedersachsen med ett direkt samband till valet, indelade efter ämne¹⁰. Vecka 34-37, 2001. Procent.

Ämne	Procentandel
Utbildning	27,8
Kommunalval/valrörelse	69,4
Fritid/idrott	26,3
Näringsliv och socialpolitik	3,6
Kommunal planering och trafik	17,8
Kultur	0,7
Polis- och rättsväsende	0,7
Miljö/energi/atomenergi	0
Högerextremism	0
Nya medier	3,6
Ungdomspolitik	9,6
Värnplikt/vapenfri tjänst	0

n=273

Cirka en tredjedel (30,6 procent) av de kommunalvalsrelevanta artiklarna har initierats av ungdomarna själva. Denna andel är större än i de två andra redovisade kategorierna (alla, respektive de kommunalt relevanta artiklarna), där bara cirka en fjärdedel initierats av ungdomar.

Delar man upp ämnesfördelningen efter upphovsmännen bakom artiklarna träder vissa skillnader fram igen.

¹⁰ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

Andel ungdomsrelevanta artiklar¹¹ med ett direkt samband med kommunalvalet, genererade av unga respektive övriga i Niedersachsen. Vecka 34-37, 2001. Procent.

	Initierats av ungdomar	Inte initierats av ungdomar	Skillnad i procentenheter
Utbildning	14,0	34,6	-20,6
Kommunalval/valrörelse	88,4	58,2	+30,2
Fritid/idrott	10,5	35,2	-24,7
Nya medier	5,8	2,7	+3,1
Kommunal planering/trafik	3,5	25,8	-22,3
Näringsliv och socialpolitik	1,2	4,9	-3,7
Polis- och rättsväsende	2,3	0	+2,3
Ungdomspolitik	9,3	10,4	+1,1

n=273

Det visar sig här att ”klassiska” ungdomsämnen som utbildning och fritid/idrott genereras mycket oftare av politiker och partier än av ungdomar själva. Detta behöver dock inte betyda att ungdomarna inte intresserar sig för dessa ämnen eller att politikerna inte lyssnar till ungdomarna. Det kan betyda, att dessa ungdomsrelevanta ämnen redan är representerade i den kommunala politiken och att det inte behövs ett korrigerande element i form av ungdomar som tar upp dessa ämnen till förstärkt debatt. Skillnaden blir däremot uppenbar för ämnesområdet kommunalval. Nästan nio av tio artiklar som ungdomar själva varit upphovsmän till tar upp detta ämne, medan det bara är drygt hälften (58,2 procent) bland artiklarna med politiker, partier och andra aktörer som upphovsmän. Det finns ett stort behov bland ungdomarna att befatta sig med valet. Något som uppenbarligen (ännu) inte tagits upp av de andra aktörerna.

Nästan två tredjedelar av de artiklar som var relevanta för kommunalvalet hade politiska partier som upphovsmän. Fördelningen mellan partierna blir nu jämnare: SPD (socialdemokrater) 38,4 procent, CDU (kristdemokrater) 35,9 procent, Bündnis90/Die Grünen (de gröna) 21,0 procent, FDP (liberaler) 16,0 procent och PDS (vänster, före detta östtyska SED) 2,1 procent. Detta tyder på att alla betraktar ungdomarna som en relevant väljargrupp: Även de partipolitiska ungdomsförbunden är mera aktiva i valsammanhang, 7,8 procent. Andra ungdomsorganisationer, som kommunala ungdomsråd, visar också en högre aktivitet: 4,3 procent. Men även i valsammanhang förblir andelen artiklar som initierats av oorganiserade ungdomar (5,0 procent) eller elever (7,1 procent) lika stor.

¹¹ En artikel kan ha kategoriserats under flera ämnesrubriker.

Det är tydligt att gruppen 16–20 år, alltså förstagångsväljarna, berörs mest av den kommunalvalsrelaterade informationen (82,2 procent). De nästföljande förstagångsväljarna, åldersgruppen, 11–15 år, berörs bara av lite mer än hälften av artiklarna (52,7 procent). Gruppen 21–25 år berörs av 23,1 procent av artiklarna, vilket är ett konstant värde jämfört med de andra kategorierna.

Hessen

Jämförelseundersökningen i Hessen är för denna lilla kategori inte speciellt meningsfull längre, eftersom antalet fall i varje kategori nu har blivit så liten, att det inte går att göra några statistiskt säkerställda påståenden.

SAMMANFATTNING

Rapporten *Unga väljare i Tyskland* bygger på statistik över valdeltagande i två kommuner i Niedersachsen och på en analys av tidningsartiklar i Niedersachsen. I analysen görs också vissa jämförelser med en delstat (Hessen) utan 16-årig rösträtt. Utifrån detta underlag går det givetvis inte att dra några generella slutsatser om hur reformen med 16-årig rösträtt i kommunalval har påverkat vare sig valdeltagandet eller den politiska debatten. Studien pekar dock på några intressanta iakttagelser.

Mediestudien

Vid analysen av ett stort antal dagstidningar från två delstater har den subjektiva bedömningen gjorts att ungdomar och ungdomsfrågor behandlas oftare och seriösare i Niedersachsen än i Hessen. Ett sådant påstående kan dock inte beläggas statistiskt. De statistiska resultaten visar att det inte rapporteras mer om ungdomsfrågor i en delstat med sänkt rösträttsålder (Niedersachsen) jämfört med i en delstat utan sänkt rösträttsålder (Hessen). I Hessen ökar inte heller rapporteringen innan valet. Om rapporteringen ökar i Niedersachsen vet vi inte eftersom vi inte har någon jämförelsevecka utanför valrörelsen.

Det framgår tydligt att artiklar om ungdomar och ungdomsfrågor till stor del är lokalt förankrade och att ungdomsfrågor ofta beskrivs i ett kommunalt sammanhang. Det är dock slående att andelen artiklar som tar upp ungdomsfrågor på den kommunala nivån i Hessen är mycket lägre än i Niedersachsen. Det kan tolkas som ett större intresse för ungdomsfrågor i den kommunala politiken i Niedersachsen.

Bland de ungdomsrelevanta artiklar som tar upp kommunalvalet i Niedersachsen handlar de flesta om ungdomar i åldern 16–20 år. Det finns alltså en tydlig tendens att inkludera hela gruppen förstagångsväljare i den offentliga politiska debatten i Niedersachsen.

Det viktigaste resultatet är dock skillnaden mellan delstaterna. I Niedersachsen genereras en större andel artiklar om kommunalvalet/valrörelsen av unga själva än i Hessen. Vi tolkar det som ett större engagemang bland ungdomarna i Niedersachsen.

Det går dock inte att påvisa att den offentliga debatten generellt skulle handla mer om ungdomsfrågor på grund av den sänkta rösträttsåldern.

Valdeltagande

Även om valdeltagandestatistiken är begränsad bekräftas resultatet från den tidigare studien, nämligen att gruppen 16–18 år har ett större valdeltagande än andra åldersgrupper ända upp till 45 år. Detta medan väljarna mellan 18 och 25 år har mycket låga siffror för valdeltagandet. Det går inte att utläsa från detta

material om det högre valdeltagandet bland 16–18-åringar även leder till högre valdeltagande senare i livet.

Skolans roll

Att sänka rösträttsåldern har en viktig positiv potential; man kan nå de flesta förstagångsväljare via skolan och därmed genom information och dialog motivera valdeltagandet. Det räcker inte att sänka rösträttsåldern utan denna rättighet måste också kommuniceras till förstagångsväljarna. Ungdomarna verkar efterlysa praktisk information och träning inför valet snarare än information om partiernas program.

Mycket tyder på att en sänkning av rösträttsåldern skulle bidra till ett ökat valdeltagande och en demokratisk nyrekrytering, men bara om rösträttsfrågan är med på skolans agenda och stöds av andra aktörer.

BILAGA

Utdrag ut delstaten Niedersachsens officiella valinformation

Grundprinciperna i delstaten Niedersachsens kommunalvals-system

I Niedersachsen väljs vart femte år representanter för mer än tvåtusen förvaltningsenheter på kommunal nivå (distriktsfullmäktige (Kreistage), stadsfullmäktige (Stadträte), kommunfullmäktige (Gemeinderäte), storkommunfullmäktige (Samtgemeinderäte), stadsdistriktsfullmäktige (Stadtbezirksräte) och ortsfullmäktige (Ortsräte)). I och med att den i april 1996 offentliggjorda lagen om reformering av kommunalförfattningsslagen (Kommunalverfassungsrecht) trädde i kraft äger i regel direktval av ordinarie (hauptamtlicher) (förste) borgmästare ((Ober-) Bürgermeisterinnen/Bürgermeister) och styrelseordförande i distriktsfullmäktige (Landrätinnen/Landräte) rum samtidigt. I städer som inte ingår i distrikt (kreisfreie Städte) väljs bara stadsfullmäktige (Stadtrat) och förste borgmästare. I Hannover och Braunschweig avgörs dessutom sammansättningen av stadsdistriktsfullmäktige. I de kommuner som ingår i distrikt (kreisangehörige Gemeinden) röstar man i maximalt fem olika val:

- I kommuner som ingår i en storkommun (Samtgemeinde): i distriktsval (Kreiswahl), storkommunfullmäktigeval (Samtgemeinderatswahl) och val av borgmästare och styrelseordförande i distriktsfullmäktige (Bürgermeisterin-/Bürgermeister- och Landrätin-/Landratswahl);
- I enhetskommuner (Einheitsgemeinden): i distriktsval (Kreiswahl), kommunfullmäktigval (Gemeinderatswahl) och val av borgmästare och styrelseordförande i distriktsfullmäktige (Bürgermeisterin-/Bürgermeister- och Landrätin-/Landratswahl) och eventuellt ortsfullmäktigval (Ortsratswahl).

Vem får rösta?

Röstberättigad (så kallad aktiv rösträtt) är tysk medborgare eller medborgare i en annan medlemsstat i den Europeiska unionen som har fyllt 16 år senast på valdagen och:

- som sedan minst tre månader är folkbokförd i valdistriktet där han eller hon önskar rösta (till exempel i distriktet (Landkreis) för distriktsfullmäktigval)
- som inte har förlorat sin rätt att rösta genom ett civil- eller straffrättsligt domstolsbeslut
- som är upptagen i en röstlängd eller innehar ett röstkort.

Kommunerna (storkommunerna) ansvarar för röstlängderna. De röstberättigade tas i regel automatiskt upp i röstlängden. Förutsättning är emellertid att personerna har låtit bokföra sig i sin kommun (i rätt tid)!

Vem kan kandidera?

Kandidera (så kallad passiv rösträtt) kan den som på valdagen

- har fyllt 18 år
- sedan minst sex månader är folkbokförd i valdistriktet (till exempel i kommunen för kommunfullmäktigval) och
- sedan minst ett år är tysk medborgare eller sedan minst ett år är medborgare i en annan medlemsstat i den Europeiska unionen och
- inte har förlorat sin rätt att kandidera genom ett civil- eller straffrättsligt domstolsbeslut.

Röstning

Varje väljare får en valsedel för varje val i vilket han eller hon deltar (till exempel en för val till distriktsfullmäktige och en för val till kommunfullmäktige och eventuellt även en valsedel för val av en styrelseordförande i distriktsfullmäktige eller en borgmästare).

För val av förvaltningsenheter (till exempel distriktsfullmäktige, kommunfullmäktige) kan tre röster ges med möjlighet till kumulering och röstning på kandidater från olika partier ("Panaschieren"). Väljarna kan i motsats till riksdags- och delstatsparlamentsval markera tre alternativ på varje valsedel. De kan ge alla tre rösterna till en valsedel i sin helhet (helhetslista) (Gesamtliste) eller en enda kandidat på valsedeln (kumulera). Rösterna kan emellertid även fördelas på flera helhetslistor och/eller flera kandidater på samma valsedel eller olika valsedlar (fördelning av rösterna på olika kandidater ("Panaschieren")).

Valsystemet förutsätter att alla kandidater är uppförda på valsedeln. Eftersom en enda kandidatlista för hela valområdet (till exempel kommun, distrikt) skulle omfatta ett alltför stort antal kandidater sker en indelning av valområdet i så gott som lika stora valdistrikt med respektive olika kandidatlistor.

Om val av en borgmästare eller en styrelseordförande i distriktsfullmäktige äger rum i ett valområde sker detta enligt principerna för majoritetsval. Vid varje sådant direktval har väljaren bara en röst som han eller hon kan ge en kandidat genom markering på valsedeln.

Var äger valen rum?

För röstning bildas valdistrikt. Mindre kommuner (inte mer än 2 500 invånare) bildar ett valdistrikt. Större kommuner delas in i flera valdistrikt. Kommunerna bestämmer antalet valdistrikt liksom en vallokal för varje valdistrikt.

Den som är upptagen i en röstlängd får automatiskt ett röstkort. På detta är angivet var väljaren kan utöva sin rösträtt. Den som är förhindrad att uppsöka vallokalen (på grund av semester, sjukdom etc.) eller utan egen förskyllan inte är upptagen i röstlängden kan ansöka om ett röstkort och poströsta.

Vem ansvarar för valen?

Kommunerna är i första hand ansvariga för förberedelse och genomförande av kommunalvalen.

Kommunernas valbyråer (Wahlämter) har en rad organisatoriska uppgifter att uppfylla, bland annat att:

- ställa upp och aktualisera röstlängderna
- upplysa de röstberättigade om deras rösträtt
- skicka ut röstkort och underlag för poströstning
- bestämma och utrusta lokaler för röstning (vallokaler)
- utnämna och utbilda valnämndsmedlemmar
- ta fram valsedlar
- sammanställa röstresultaten från de olika valdistrikten
- förvara röstunderlaget

UNGDOMSSTYRELSEN

Riksdagens mål för ungdomspolitiken är att ungdomar i Sverige ska kunna leva ett självständigt liv, de ska ha verkligt inflytande och deras resurser ska tas tillvara. Ungdomsstyrelsen är en statlig myndighet som i samverkan med andra verkar för att dessa mål ska uppnås.

- Vi samordnar uppföljningen av statliga och kommunala insatser för ungdomar.
- Vi följer utvecklingen, utreder och föreslår åtgärder för att förbättra ungdomars levnadsvillkor.
- Vi arbetar för att kommunernas och föreningslivets ungdomsverksamheter ska förnyas.
- Vi ansvarar för EU-programmet Ungdom och andra former av internationellt ungdomssamarbete.
- Vi fördelar statsbidrag till ungdomsorganisationer.
- Vi informerar om och skapar opinion i ungdomspolitiska frågor.
- Vi förmedlar samhällsinformation genom webbplatsen Ungdomskanalen.

Våra målgrupper är främst beslutsfattare och de som arbetar med ungdomsfrågor.

UNGDOMSSTYRELSEN

Ringvägen 100 • Box 17801, 118 94 Stockholm • tfn 08-462 53 50 • fax 08-644 88 13

e-post info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats www.ungdomsstyrelsen.se